

## СЕКЦІЯ 4. ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВЕ ТА ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА

**Багрій К.Л., к.е.н., доцент**

Чернівецький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету

### ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Основною метою діяльності будь-якого комерційного підприємства є отримання прибутку. Управління підприємством та отримання прибутку в умовах воєнного часу та перманентних змін є непростим завданням. Для ефективного та результативного функціонування підприємства необхідно своєчасно (щодня, щогодини) отримувати інформацію для ухвалення управлінських рішень. Діяльність щодо збору та обробки зовнішньої та внутрішньої інформації, про саме підприємство та про навколишнє середовище, і являє собою систему управлінського обліку.

Таким чином, управлінський облік – це насамперед система обліку, що забезпечує формування інформації для оперативного управління підприємством, контролю економічності його діяльності, зіставлення здійснених витрат та отриманих результатів. Від того, наскільки відображення зібраної зовнішньої та внутрішньої інформації буде розкривати саму ситуацію, залежить ефективність управління підприємством.

Управлінський облік охоплює всю систему формування та використання інформації для управління підприємством в цілому, включаючи стратегічне управління, оцінку діяльності підприємства, його підрозділів та функціональних блоків, планування та контроль господарської діяльності, забезпечення оптимального використання матеріальних, фінансових та трудових ресурсів.

При розробці, впровадженні та здійсненні управлінського обліку провідна роль належить його інформаційній базі, основою якої є бухгалтерський облік, що має чітко визначену систему, уніфіковані правила, кваліфікований та відповідальний персонал.

Бухгалтерський облік, який зобов'язані вести всі суб'єкти господарювання, має на меті створення відповідного образу підприємства у свідомості насамперед державних податкових органів і тільки потім – у свідомості керівництва. З позицій бухгалтерського обліку підприємства не просто рівні, а однакові. Ні галузевій специфіці, ні тим паче специфіці підприємства тут просто нема місця. Тому для повноцінного управління підприємством потрібна побудова управлінського обліку, що є у багатьох випадках обов'язковою умовою прийняття адекватних управлінських рішень.

Управлінський облік було створено не як альтернатива бухгалтерському, а як його вдосконалення, «покращення і доповнення» з метою полегшити життя менеджменту, який приймає важливі управлінські рішення (Шерстюк, 2022, с. 131).

Управлінський облік є складовою системи управління підприємством. Він покликаний забезпечити формування інформації, необхідної для:

- контролю економічності поточної діяльності підприємства в цілому та в розрізі його окремих підрозділів, видів діяльності, секторів ринку;
- планування майбутньої стратегії та тактики здійснення комерційної діяльності в цілому та окремих господарських операцій, оптимізації використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів підприємства;
- вимірювання та оцінки ефективності господарювання в цілому та в розрізі підрозділів підприємства, виявлення ступеня рентабельності окремих видів продукції, робіт, послуг,

секторів та сегментів ринку;

- коригування керуючих впливів на хід виробництва та реалізації продукції, товарів та послуг, зменшення суб'єктивності в процесі прийняття рішень на всіх рівнях управління.

Переваги системи управлінського обліку полягають у наступному:

- система побудована для конкретного підприємства;
- є гнучкою і легко адаптується до змін у процесах, пов'язаних з основною діяльністю;
- включає як фінансові, так і натуральні показники;
- дозволяє складати проміжну звітність, яка використовується для більш ефективного вирішення повсякденних завдань.

За характером застосування управлінський облік універсальний. Його можна впроваджувати на всіх підприємствах та в організаціях, які мають витрати та залежні від них фінансові результати діяльності, тобто у всіх галузях народного господарства. Використовують дані управлінського обліку насамперед ті, хто приймають управлінські рішення. Сама бухгалтерія виконує в основному сервісну функцію постачальника необхідної інформації та її інтерпретатора. Етичні стандарти поведінки бухгалтера-фахівця з управлінського обліку не дозволяють йому втручатися у процес прийняття рішення чи нав'язувати власні думки менеджеру. Але працівник обліку, насамперед головний бухгалтер, не повинен стояти осторонь, якщо йдеться про фінансові аспекти діяльності, рух грошових коштів та про зобов'язання підприємства. Ця сфера управлінського обліку цілком у його підпорядкуванні та компетенції. Кваліфікована порада, застереження, професійна думка головного бухгалтера щодо суперечливих питань і ситуацій, які пов'язані із ризиком, завжди будуть доречними, навіть якщо остаточне рішення приймає перша особа, тобто керівник підприємства.

Впровадження системи управлінського обліку корисне як малим, і великим підприємствам. Відмінності полягають лише в масивах даних та кінцевих показниках, при цьому принципи побудови системи управлінського обліку залишаються єдиними всім. Будь-якого керівника великої корпорації чи малого підприємства цікавить статистика продаж (надання послуг), думка покупців, оборотність товару, тобто аналіз продаж проводиться незалежно від масштабів діяльності.

Система організації управлінського обліку повинна інтегрувати не тільки інформацію про господарські операції, а й мати взаємозв'язок з маркетингом, плануванням, організацією виробництва, аналізом та ін., тобто необхідно вести і нестандартний бухгалтерський облік. При цьому повинен дотримуватися модульний принцип організації обліку, тобто додавання будь-якого блоку показників, напрямів обліку не повинно порушувати систему обліку.

Основним принципом управлінського обліку є його орієнтація задоволення інформаційних потреб управління, вирішення завдань внутрішньогосподарського менеджменту різного рівня прав та відповідальності. При цьому інформація повинна випереджати прийняті рішення. Філософія управлінського обліку виходить із того, що витрати та результати діяльності слід з більшим або меншим ступенем достовірності визначити до їх здійснення та отримання. З різних варіантів вибирається оптимальний, саме він включається в план і бюджет, виконання яких контролюється методами обліку фактичних величин. На основі виявлених відхилень від плану, нормативів, кошторисних асигнувань бюджету вживаються заходи, щоб витрати та результати були забезпечені на рівні заданих величин, або коригується сам план (Білоус, Чабан, Габура, Семенюк, 2021, с. 123).

На вітчизняних підприємствах управлінський облік ще не знайшов широкого розповсюдження, і це незважаючи на те, що даний вид обліку є одним з найбільш ефективних засобів планування та прогнозування діяльності підприємства. Він допомагає керівникам підприємства виявити оптимальні пропорції між постійними і змінними витратами, ціною та обсягом реалізації, мінімізувати підприємницький ризик.

Бухгалтери, аудитори, експерти та консультанти, користуючись даними управлінського

обліку, можуть дати глибшу оцінку фінансових результатів і точніше обґрунтувати рекомендації для поліпшення роботи підприємства. Оцінити належним чином можливості системи управлінського обліку на підприємстві можуть виробники, що працюють в умовах реального перманентного господарства.

Таким чином, управлінський облік є одним з найбільш ефективних інструментів, що допомагають не втрачати контроль над бізнесом і приймати правильні управлінські рішення.

1. Шерстюк, О. Л. (2022). Параметризація аналітичної функції управлінського обліку. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія : Економічні науки*, (12), 129-138.

2. Білоус, О., Чабан, Н., Габура, З., & Семенюк, О. (2021). Інтеграція управлінського обліку в систему інформаційного забезпечення підприємства. *Соціально-економічні проблеми і держава*, (2), 120-127.

**Гаврилець О.В.**

**Гевлич Л.Л., к.е.н., доцент**

Донецький національний університет імені Василя Стуса

#### **ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТУ ПРЯМИХ ВИТРАТ УКРАЇНСЬКИХ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Формування економічно обґрунтованих витрат є однією з проблем управління, ідентифікації та використання внутрішніх резервів та підвищення прибутковості промислових підприємств. При цьому контроль витрат виробництва залишається найважливішим інструментом прийняття ефективних управлінських рішень, що обґрунтовує потребу у дослідженнях питань організації системи аудиту прямих виробничих витрат. У зв'язку з цим вивчення питань аудиту прямих витрат на виробництво продукції є важливим науковим та практичним завданням.

Аналіз останніх досліджень й публікацій. Проведення аудиту витрат на виробництво продукції досліджувалося у роботах Г. Кизилова, Т. Меліхової, Н. Спіциної (Меліхова, Височина, 2018). Але питання аудиту прямих виробничих витрат виявилися менш розробленими, а наявні дослідження – загальнотеоретичними, такими, що не враховують галузевої специфіки підприємств, які перевіряються. Вищезазначене обумовило необхідність продовження та поглиблення вказаних досліджень. Метою даного дослідження є обґрунтування рекомендацій щодо проведення аудиторської перевірки прямих виробничих витрат.

Узагальнення підходів різних авторів дозволило запропонувати такий алгоритм практичної реалізації аудиту прямих витрат:

1. Розробка переліку нормативних документів, що регулюють порядок відображення господарських операцій в обліку, зокрема щодо документів, які встановлюють основні господарські правовідносини; визначають порядок ведення напрямів діяльності підприємства, що перевіряється; встановлюють порядок обліку, складання звітності, оподаткування українських промислових підприємств. Для зручності використання кожному нормативному документу, представлено у переліку, надається певний номер.

2. Ідентифікація використовуваних джерел інформації: уніфіковані або розроблені підприємством форми первинної облікової документації, які є підставою для відображення в обліку прямих витрат на виробництво та калькулювання собівартості промислової продукції; перелік реєстрів аналітичного та синтетичного обліку витрат на виробництво продукції